

Галкіна О. Ю.,
студентка групи 402
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРІЇ ПЕРЕКЛАДУ В РОСІЇ

Переклад як особливий вид творчої діяльності людини має багатовікову історію, проте сучасне перекладознавство як самостійна наукова дисципліна сформувалася в основному в другій половині XX століття. В даний час вивчення історії перекладацької діяльності і перекладацьких вчень справедливо розглядається як одна з найважливіших областей дослідження, що обумовило стрімко зростаючий науковий інтерес до вивчення перекладу як самостійної галузі науки.

Мета дослідження полягає у вивченні різного роду інформації про розвиток перекладу в Росії, починаючи від перших згадок про нього, ознайомленні з ними широкого перекладацького загалу, а також знайомстві з найвідомішими перекладачами та їх впливом на перекладацьку діяльність.

Деякі вчені акцентують увагу на національній історії перекладу. Дослідники відзначають необхідність зміни періодизації національних історій перекладу відповідно до культурно-історичних особливостей розвитку конкретної країни і окремо розглядають історію перекладу в Росії. Таким чином, у Росії виділяють такі періоди:

1. Переклади Київської Русі;
2. Перекладацька діяльність в Московській Русі;
3. XVIII ст. в історії російського перекладу (петровська епоха і класицизм);
4. Переклад і перекладацька думка XIX століття;
5. Теорія і практика перекладу в Росії і Радянському Союзі в XX ст.

За

часів Київської Русі перекладачі боячись допустити неправильних тлумачень оригін

алу, за які могли звинуватити в ересі, перекладали «слово в слово». У той час як переклади релігійних текстів були зазвичай буквальними, з'явився і ряд перекладів де іншого характеру, що не настільки копіювали оригінал («Житіє Андрія Юродивого», «Бджола», «Космографія», «Фізіолог»).

До XVIII століття перекладацька діяльність частково зміщується у бік літературисвітського характеру. Чеська дослідниця Светка Матхаузерова в монографії «Давньоруська теорія мистецтва слова» сформулювала основні системи перекладу в Росії до петровського періоду: 1) дослівне відтворення оригіналу 2) вільний переклад 3) школа Максима Грека, сутність якої автор визначає як «граматичну теорію перекладу» 4) синтетична теорія перекладу [1, с. 205].

У середині XIX століття одні перекладачі виступали за вільний виклад тексту (Жуковський, Тютчев, М.Л. Михайлов, В'ячеслав Іванов, Блок), що перекладається, а інші наполягали на його максимальній близькості до першоджерела (Гнедич, Вяземський, Фет, Брюсов, Лозинський) [3, с. 8].

У XX столітті в радянській перекладацькій школі виокремилися два принципи різних підходів: технологічно-точний переклад (Е. Ланн, А. Кривцова, Г. Шенгелі), головним прагненням якого було дотримання елементів форми оригіналу [4, с. 656], і творчий переклад (К. Чуковський, І. Кашкін, А. Елонская, В. Топер, Н. Волжин, Е. Калашникова, О. Холмська), метою якого було бажання передавати не тільки слово, але і образ.

Говорячи про авторів перекладу, можна виділити найвідоміших, відповідно до епох. Оскільки за часів Київської Русі перекладачі не підписувалися під своїми роботами нам відомо не дуже багато імен. Здібними перекладачами були Кирило і Мефодій, а у Московський період відомим був Максим Грек.

До Петрівської епохи можна віднести М. Ломоносова, В. Тредіаковського.

У кінці XVIII-XIX століть великий внесок у переклад зробили такі перекладачі як А. Карамзін, О. Пушкін, В. Жуковський, М. Лермонтов, О. Введенський.

Впродовж існування СРСР у XX столітті були відомі такі перекладачі як Е. Ланн, А. Кривцова, Г. Шенгелі, К. Чуковський, І. Кашкін, А. Елонская, В. Топер, Н. Волжин, Е. Калашникова, О. Холмська, Б. Пастернак, М. Тихонов, М. Лозинський, Т. Щепкіна-Куперник, С. Маршак серед них і синхронні перекладачі – В. Соколюк, Л. Володарський, В. Горчаков, Г. Лібергал, О. Міхальов.

Згадуючи жанри, що перекладалися можна виділити найголовніші, відповідно до етапів розвитку перекладу. У період Київської Русі перекладалися біблійні та богослужбові книги, а також твори церковних діячів, життя святих («Житіє Ірини» і «Житіє Олексія, Чоловіка Божого») [5], патерики, апокрифи. Важливу роль для подальшого розвитку давньоруської культури зіграли переклади візантійських хронік.

З XIV по XVII століття головне місце в перекладній літературі як і раніше належить релігійним книгам, але частково починають перекладати літературу світського характеру.

Перекладачі Петровської епохи займалися переважно перекладом науково-технічної та спеціальної літератури.

У XIX столітті в Росії став популярним художній переклад, поезія. Перекладалися праці класичних і сучасних авторів з різних мов [2, с. 256].

XX століття характеризується активним перекладом і віршів, і прози. Прослідковується справжній злет перекладу художньої літератури в 20-30 роках XX століття.

У воєнні роки з'являються усні і синхронні перекладачі.

Дослідивши етапи становлення перекладу в Росії, можна зробити висновок, що чим більше розвивався переклад, тим ширшою ставала культура Росії. Якщо на перших своїх етапах переклад був дуже обмеженим і чітким, то

у подальшому своєму розвитку він зазнавав змін і ставав більш вільним, що давало змогу перекладачу застосовувати свої здібності у повній мірі.

Використана література

1. Матхаузерова С. Древнерусские теории искусства слова /С. Матхаузерова// Рус. лит. – 1981. – № 3. – С. 203 – 208.
2. Смагина Г. И. Санкт-Петербургская Академия наук и просвещение в РоссииXVIII века: образование и распространение знаний: диссертация докт. ист. наук: 07.00.10/ Г. И. Смагина– Санкт-Петербург, 2007. – 408 с.
3. Ратгауз Г. А. О переводах Бориса Пастернака/ Г. А. Ратгауз // Журнальный зал в РЖ, «Русский журнал». – 1996. – № 12. – С. 8 – 10.
4. Топер П.М. Переводхудожественный/ П.М.Топер// Краткаялитературнаяэнциклопедия/ Гл. ред. А.А. Сурков. – М.: Советскаяэнциклопедия, Т.5. 1968. – С. 656 – 665.
5. История переводческой деятельности в России [Электронный ресурс] // Сайт Бюро переводов «Мой Перевод.ру» –Режим доступа:
<http://linguistic.ru/index.php?op=content&rop=post&id=82>